

درس هفتم

برترین بانو

در روزگاری که جاهلان داشتن فرزند دختر را ننگ و عار می‌دانستند و زن در نزد آنان ارزشی نداشت، خداوند به بهترین بنده خود بهترین هدیه را داد؛ فرزندی دختر. دختری که بر خلاف رسوم غلط آن روز، نه موجب ننگ، بلکه به فرموده پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)، موجب برکت و شادمانی زندگی بود.

فعالیت کلاسی

به نظر شما چرا با وجود اینکه داشتن دختر در میان مردم آن دوران مایه ننگ بود، خداوند به پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) فرزند دختر عطا کرد؟

۱) پیامبر درباره مقام حضرت فاطمه (سلام الله علیها) چه می

فرماید؟

فرزند پیامبر دو سال بیشتر نداشت که مشرکان مکه، پیامبر و خویشانش را سه سال در شعب ابوطالب در محاصره قرار دادند. هنوز سختی محاصره تمام نشده بود که فاطمه مادرش خدیجه را از دست داد. فاطمه در تمام سال‌هایی که در مکه به همراه پیامبر زندگی می‌کرد، بارها و بارها شاهد آزار و اذیت پیامبر توسط مشرکان بود. اینها موجب شد ایشان در دوران کودکی، دشواری ترک شهر و دیار خود را بپذیرد و به دنبال پدر به مدینه هجرت کند. این رنج‌ها نه تنها موجب ناامیدی‌اش نشد بلکه او را مقاوم‌تر و استوارتر ساخت.

شاید این سخن پیامبر را شنیده‌اید که: **فاطمه سرور زنان اولین و آخرین و برترین بانوی جهان است.** یعنی در بین زنان عالم چه در گذشته و چه در زمان حال و آینده کسی بهتر و الا مقام‌تر از ایشان نیست. پس با الگو گرفتن از زندگی ایشان می‌توانیم خود را تا حدی توان به شخصیت بهترین و برترین بانوی جهان نزدیک کنیم. اینک با برخی از ویژگی‌های حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها آشنا می‌شویم:

۲) چهار مورد از ویژگی‌های حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها را

۱- **حیا و عفت** نام ببرید؟ **نتیجه**

هنوز چند روزی از پیوند آسمانی حضرت علی و حضرت زهرا نگذشته بود که نزد پیامبر خدا آمدند تا از راهنمایی‌های ارزنده ایشان، برای ادامه زندگی مشترکشان استفاده کنند. چه کسی بهتر از پیامبر خدا می‌توانست راه بهتر زندگی کردن را به آنها بیاموزد؟ پیامبر خدا سفارش‌هایی کرد که به زندگی زیبای آن دو آرامش بیشتری بخشید؛ یکی از راهنمایی‌ها این بود:

۳) **علی جان، بهتر است شما کارهای بیرون خانه را بر عهده بگیري و دخترم فاطمه**

کارهای داخل خانه را

وقتی این تقسیم کار انجام شد، حضرت فاطمه سلام الله علیها فرمود:

۳) بعد از ازدواج امام علی علیه السلام و حضرت فاطمه پیامبر چه

سفارش‌هایی به آنها کمک کرد؟

۵) ۲- **حضور در اجتماع**

۶) آن حضرت با آنکه سعادت زنان را در دوری از مردان نامحرم می‌دانست اما هرگاه نیاز به حضور زنان بود و یا هرگاه حق به خطر می‌افتاد با حفظ حیا و وقار به میان مردم می‌آمد و به وظیفه خود عمل می‌کرد. سخنان و خطبه‌های آن حضرت در مسجد مدینه، نمونه‌هایی از حضور ضروری در اجتماع است. ایشان به هنگام جنگ در خانه نان می‌پخت و آن را برای بیمندگان می‌فرستاد و هرگاه نیاز بود در جبهه

به مداوای مجروحان و آبرسانی به آنان مشغول می‌شد. (۱۰) حضرت زهرا(س) در چه شرایطی در اجتماع حضور پیدا می

کرد؟

۶) نمونه‌هایی از حضور حضرت فاطمه سلام الله علیها را در اجتماع

ذکر کنید؟

۴) نمونه هایی از علاقه شدید حضرت فاطمه به پیامبر را بنویسید؟

معارف و احکام دین را به زنان می آموخت و با گشاده رویی به پرسش های آنان پاسخ می داد و هرگز از این کار خسته و آزرده نمی شد.

۴

۳- علاقه شدید به پیامبر

حضرت فاطمه سلام الله علیها انس و علاقه بسیاری به پیامبر داشت **هرگاه غذای خوبی تهیه می کرد، رسول خدا را نیز دعوت می کرد و نسبت به ایشان همچون مادر مهربان بود.** در جنگ های سخت، با به خطر انداختن جان خود، در میدان نبرد زخم های پیامبر اکرم و امیرالمؤمنین را مداوا می کرد. در لحظات پایانی عمر پیامبر اکرم، بیش از همه بی تابی می کرد تا اینکه پیامبر مژده داد که دخترم! تو اولین کسی هستی که بعد از من، به من ملحق می شوی. اینجا بود که همه دیدند لبخندی در چهره فاطمه سلام الله علیها پدیدار گشت.

پیامبر نیز احترام فراوانی به ایشان می گذاشت و او را از جان و دل دوست می داشت. هنگام مسافرت با آخرین کسی که خدا حافظی می کرد حضرت فاطمه بود و هنگام بازگشت از مسافرت نیز اولین کسی را که دیدار می کرد فاطمه بود.

هرگاه حضرت فاطمه سلام الله علیها وارد خانه می شد، پیامبر اعظم با خوشحالی از جا برمی خاست، به او خوشامد می گفت، دستانش را می بوسید و او را در کنار خودش می نشاند و می فرمود:

فاطمه مایه شادمانی قلب من است.

۵) پیامبر درباره جایگاه حضرت فاطمه (س) نزد خدا چه می فرماید؟

پیامبر اکرم درباره حضرت فاطمه سلام الله علیها می فرماید:

خداوند فاطمه را دوست دارد و دوستداران فاطمه را

نیز دوست دارد. خداوند با خوشحالی فاطمه خشنود و با خشم او

خشمگین می شود.

به نظر شما چرا خداوند با خوشحالی حضرت فاطمه سلام الله علیها خشنود و با خشم ایشان، خشمگین می شود؟ درباره این موضوع با هم کلاسی هایتان صحبت کنید.

۴- اهمیت دادن به خانواده و خانه داری

او که به فرموده پیامبر اکرم سرور همه زنان عالم است، کار خانه را عیب نمی دانست. گندم را با دستاس (آسیاب سنگی کوچک) آرد می کرد و نان می پخت و گاه سختی کارهایش به حدی بود که دستانش تاول می زد. در زندگی

اهمیت دادن به خانواده و خانه داری

مشارکت با وجود تمام سختی‌ها مایه آرامش خانواده بود. آن گونه که امام علی علیه السلام درباره ایشان می‌گوید:

(۷) این حدیث هرگاه به او می‌نگریستم غم و اندوه من برطرف می‌شد. خدا می‌داند که فاطمه

در تمام مدت زندگی هرگز مرا خشمگین نساخت و برای خود چیزی از من نخواست،

مبادا که من نتوانم آن را فراهم کنم [و شرمند شوم]. فاطمه یآوری نیکو در راه

پیروی از خدا بود. مربوط به کدام از ویژگی‌های حضرت فاطمه زهرا (س) می‌باشد؟

حضرت فاطمه زهرا سلام‌الله‌علیها به تربیت و آموزش فرزندانش نیز توجه خاصی داشت. در شب‌های قدر، به فرزندانش غذای سبکی می‌داد، تا بتوانند برای عبادت خدا شب را بیدار بمانند و از برکات این شب بهره‌مند گردند. با وجود همه کارها و گرفتاری‌ها، خود نیز به عبادت خدا توجه داشت. برخی شب‌ها تا صبح به راز و نیاز با خدا مشغول بود. اما با وجود این همه عبادت، باز هم نگران بود؛ نگران از سفر آخرت. به پیامبر خدا می‌گفت: سوگند به خدا که اندوهم شدت می‌یابد آن گاه که می‌اندیشم من برای سفر طولانی آخرت چه آماده کرده‌ام!

(۸) نمونه‌هایی از ساده زیستی حضرت فاطمه زهرا (س) را بنویسید؟

۱۲- ساده زیستی

با آنکه دختر پیامبر بود، اما همچون پدر بزرگوارش ساده می‌زیست. سلمان فارسی که شکوه و عظمت شاهان و شاهزادگان ایران را دیده بود، هنگامی که دختر رسول خدا را می‌بیند، می‌گوید: شگفتا، دختران پادشاهان ایران و روم بر تخت‌هایی از طلا می‌نشینند و پارچه‌های زربافت بر تن می‌کنند اما دختر رسول خدا

نه چادر گران قیمتی بر سر دارد و نه لباس‌هایی فاخر بر تن. ۸

با آنکه ایشان به هنگام ازدواج، خواستگاران زیادی از بزرگان و ثروتمندان شهر داشت و حتی برخی از آنان حاضر شده بودند به اندازه صد بار شتر پارچه‌های گران قیمت و هزاران دینار طلا مهریه ایشان کنند، اما فاطمه، علی را برگزید که از مال و ثروت دنیا جز یک شتر، یک زره و یک شمشیر، چیزی نداشت؛ و ایمان را به ثروت برتری داد. ۹

پس از ازدواج تا مدت زیادی در خانه‌ای که اجاره کرده بودند زندگی کردند تا اینکه بعدها توانستند در کنار منزل پیامبر خانه‌ای بسازند. خانه‌ای که فرش آن حصیری بود که تنها نیمی از اتاق را می‌پوشاند و نیم دیگر

با شن نرم پوشیده شده بود. ۱

(۹) دلیل ازدواج حضرت فاطمه سلام الله علیها با امام علی علیه السلام با

وجود اینکه خواستگاران ثروتمندی داشت چه بود؟

۲- ایشار و بخشندگی

حضرت فاطمه سلام‌الله‌علیها رسیدگی به محرومان را نیز عبادت و اطاعت خدا می‌دانست. بارها فقرا به

درب خانه او می‌آمدند اما با آنکه خود ثروتمند نبود، آنچه داشت به آنها می‌بخشید.

۱- کشف الغمعة، ج ۱، ص ۳۶۳؛ بحار الانوار، ج ۴۳، صص ۱۱۷ و ۱۳۳.

۲- بحار الانوار، ج ۸، ص ۳۰۳.

صورت رنگ پریده اش نشان از گرسنگی می دهد. پیرمرد با لباس های بسیار کهنه، آرام آرام پیش می آید و در مقابل رسول خدا می ایستد :
ای نبی خدا، گرسنه ام، فقیرم، لباس مناسبی ندارم.
رسول خدا با مهربانی می فرماید : اکنون چیزی ندارم،
اما تو را به خانه کسی می فرستم که خدا و رسولش را دوست
دارد و خدا و رسولش نیز او را دوست دارند؛
کسی که خدا را برخود مقدم می دارد.
سپس رو به بلال می کند و می فرماید :
او را به خانه فاطمه راهنمایی کن.

پشت در خانه، پیرمرد با صدای بلند می گوید : سلام بر شما ای اهل بیت نبوت.

— سلام بر تو، کیستی؟

پیرمردی هستم که به پیامبر خدا پناه آوردم. اگر می توانید در حقم یزرگواری کنید.

فاطمه درون خانه را می نگرد. نه خوراکی برای سیر کردن فقیر دارد، نه لباسی برای پوشاندن او. فقیر را هم که نمی توان دست خالی بازگرداند.

ناگهان چیزی به نظر ایشان می رسد. گردن بندی را که برایش خیلی ارزشمند و یادگاری از عزیزان است، از پشت در به فقیر می دهد.

— این گردن بند را بفروش. شاید در برابر آن، خداوند چیزهای بهتری به تو عطا کند.

پیرمرد وارد مسجد می شود و ماجرا را بازگو می کند. دانه های اشک بر صورت پیامبر خدا جاری می شود.

عمار یاسر می گوید : گردن بند را به چند می فروشی؟

— به غذایی که سیرم کند، لباسی که مرا بپوشاند و سکه ای که تا خانه ام برساند.

— آن را می خرم و علاوه بر آن، بیست سکه طلا و دویست سکه نقره نیز به تو می دهم.

— چقدر سخاوتمندی ای مرد. گردن بند را به تو فروختم.

عمار بهای گردن بند را می پردازد. سپس آن را به غلامش می دهد :

— این گردن بند را به رسول خدا تقدیم کن، تو و این گردن بند را به ایشان هدیه می دهم.

غلام نزد پیامبر اکرم می آید. رسول خدا می فرماید : آن را به دخترم فاطمه بده. تو را نیز به او می بخشم. او نزد

حضرت فاطمه سلام الله علیها می آید و ماجرا را بازگو می کند. ایشان گردن بند را گرفته و غلام را در راه خدا آزاد می کند.

غلام از شادمانی آزادی، با صدای بلند می خندد و می گوید : عجب گردن بند پربرکتی، گرسنه ای را سیر

کرد، برهنه ای را پوشاند، فقری را بی نیاز کرد، بنده ای را آزاد ساخت و در پایان به صاحب اصلی اش بازگشت.^۱

با توجه به آیات ذیل که ویژگی های مؤمنان را ذکر کرده است، بگویید هر

آیه به کدام قسمت داستان اشاره دارد.

يُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ^۲

دیگران را بر خویش ترجیح می دهند هر چند خود نیازمند باشند.

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ^۱	
هرگز به نیکی [راستین] دست نمی‌بایید مگر آنکه از آنچه دوست دارید انفاق کنید.	
مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا ^۲	
هر کس کار نیکی کند بهتر از آن را پاداش می‌گیرد.	

آن گونه امام علی(ع) درباره ایشان می‌فرماید به خاطر این بود که مبدا نتوانند آن را فراهم کند و شرمنده شود.

۱- چرا حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها هرگز از امیرالمؤمنین چیزی درخواست نمی‌کرد؟

۲- دلیل ازدواج حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها با امیرالمؤمنین، با وجود اینکه خواستگاران ثروتمندی داشت، چه بود؟ **ص ۸۴**

۳- پنج مورد از ویژگی‌های اخلاقی حضرت فاطمه سلام‌الله‌علیها را بنویسید. **ص ۸۳**

بیشتر بدانیم

نام‌ها و لقب‌های حضرت فاطمه سلام‌الله‌علیها

حضرت فاطمه سلام‌الله‌علیها نام‌ها و لقب‌های زیادی داشتند که هر یک دربردارنده معانی

بلند و پرباری است. در اینجا به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

بتول: از زنان در تقوا بالاتر؛ طاهره: پاکیزه از صفات بد؛

حانیه: مهربان در حق شوهر؛ فاطمه: دور شده از آتش؛

راضیه: راضی به خواست خدا؛ مبارکه: صاحب خیر و برکت؛

زکيه: رشد یافته؛ مرضیه: کسی که خدا از او خشنود است؛

زهرا: نورانی؛ مطهره: از هر آلودگی و پلیدی دور است؛

صدیقه: دارای گفتار و کردار صادقانه؛ منصوره: کسی که یاری می‌شود.

پیشنهادهای

با مراجعه به یکی از تفسیرهای قرآن کریم، بگویند سوره کوثر چه ارتباطی با محتوای این درس دارد.

۲- سوره نمل، آیه ۸۹.

۱- سوره آل عمران، آیه ۹۲.